

۱۶ خردادماه، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، از یک موشک بالستیک با نام "فتاح" رونمایی کرد. این موشک که تازه ترین دستاورد نیروی هوا فضای سپاه است، از نوع هایپرسونیک است و بردی معادل ۱۴۰۰ کیلومتر و سرعتی بین ۱۳ تا ۱۵ ماخ دارد. این دستاورد سبب شده است تا ایران در کنار سه کشور چین، روسیه و آمریکا - کشورهایی که دارنده فناوری ساخت موشک های مافوق صوت هستند - قرار گیرد اما دستیابی جمهوری اسلامی ایران به این فناوری سبب شد تا اندیشکده ها و رسانه های غربی، نسبت به آن واکنش نشان دهند و تحلیل هایی را پیرامون آن ارائه نمایند. در این رابطه، اندیشکده های مختلف در غرب، مسائل مختلفی را مورد بررسی قرار داده اند که به طور کلی می توان آن ها را به دودسته تقسیم کرد: اول، اندیشکده هایی چون فیشر و هریتج که معتقد هستند موشک های پرسرعت ایران، به عنوان یک تهدید جدی برای امنیت منطقه و جهان شناخته می شوند و دوم، اندیشکده هایی چون بروکینگز که بیشتر به جنبه های فنی و اقتصادی موشک های ایران توجه دارند و تحلیل هایی در این زمینه ارائه می دهند. در کنار این دو نوع تحلیل، تحلیل دیگری نیز توسط برخی از رسانه های غربی وجود دارد که رونمایی از این موشک را امری در راستای انحراف افکار عمومی تلقی می کند.

نگاهی به مواضع اندیشکده ها و رسانه های غربی پیرامون رونمایی از موشک فتح

موشک فتاح، تهدیدی جدی برای امنیت منطقه غرب آسیا و جهان

برخی از اندیشکده‌های غربی چون هریتج و فیشر معتقد هستند که موشک‌های پرسرعت سپاه پاسداران، می‌توانند به‌عنوان تهدید جدی برای امنیت منطقه و جهان شناخته شوند. این اندیشکده‌ها بر این باور هستند که با توجه به سرعت و دقت بالای این موشک‌ها، ایران می‌تواند به‌راحتی اهداف مهم دشمنان خود را در منطقه و حتی در دورترین نقاط جهان هدف قرار دهد. همچنین، این اندیشکده‌ها معتقدند که ایران با داشتن تکنولوژی پرسرعت، به‌عنوان یک نیروی نظامی قدرتمند در منطقه و جهان شناخته می‌شود که می‌تواند در مقابل تهدیدات دشمنان خود مقاومت کند. تال اینبار، رئیس پیشین مرکز تحقیقات فضایی مؤسسه فیشر در پی مطلبی که در سایت صنایع نظامی اروپا منتشر کرده است، بیان می‌کند:

«موشک فتاح، یک تهدید بسیار واقعی و یک چالش فناوری برای اسرائیل است که می‌تواند در نسخه‌های بعدی، برد بیش‌تری هم داشته باشد. این موشک به‌طور بالقوه می‌تواند استراتژی‌های درگیری دفاع موشکی بالستیک غرب را به چالش بکشد.»

در ماه فوریه سال ۲۰۲۲ در جریان مانور مشترک «جونپیر کبرا» که میان آمریکا و رژیم صهیونیستی در پایگاه هوایی «ختسور» متعلق به نیروی هوایی این رژیم در مرکز فلسطین اشغالی برگزار شد،

از سامانه‌های دفاع موشکی چون پدافند هوایی اسرائیلی «گنبد آهنین»، پدافند موشکی آمریکایی «ام‌آی‌ام-۱۰۴ پاتریوت» و چند فروند موشک ضد بالستیک آمریکایی - اسرائیلی «پیکان [۱]» استفاده شد. مانور جونپیر کبرا، هر دو سال، یک‌بار باهدف تقویت آمادگی اسرائیل برای مقابله با حملات بالستیک احتمالی از سوی ایران و ایجاد هماهنگی بیش‌تر میان ارتش‌های آمریکا و رژیم صهیونیستی برگزار می‌شود. مؤسسه اندیشکده هریتج ضمن گزارشی از این مانور بیان کرد:

«موشک فتاح، علاوه بر مقابله با سامانه‌های پدافندی استفاده شده در مانور جونپیر ۲۰۲۲ همچون پیکان متعلق به اسرائیل، قدرت مقابله با شبکه یکپارچه پدافندی که آمریکا در غرب آسیا به دنبال آن است را دارد.»

برخی از رسانه‌های غربی بر این باور هستند که دستیابی ایران به فناوری ساخت موشک‌های مافوق‌صوت، سبب به‌خطر افتادن امنیت اروپا و سایر کشورهای هم‌پیمان با آمریکا خواهد شد. در این باره، نشریه تحلیلی ۱۹۴۵ آمریکا در گزارشی با عنوان «معضل بعدی جو بایدن؟ ایران می‌گوید که می‌تواند موشک فراصوت بسازد»، بیان می‌کند:

«ایران با رونمایی از موشک خرم‌شهر ۴ و تهدید مستقیم تل‌آویواز سوی ایران و همچنین افزایش غنی‌سازی اورانیوم تا ۶۰٪، سبب شده است تا کشورهای اروپایی ضمن احساس خطر امنیتی

بخش‌های دیگر اقتصادی، به طور غیر منطقی عمل کرده است؛ چرا که تولید و بهره‌برداری از موشک‌های بالستیک، به دلیل هزینه‌های بسیار بالایی که در طول دوره زمانی تولید و بهره‌برداری از آن‌ها به همراه دارد، از نظر اقتصادی برای کشورهای در حال توسعه همچون ایران مقرون به صرفه نیست.

این هزینه‌ها شامل هزینه‌های تحقیق و توسعه، هزینه‌های نیروی انسانی، هزینه‌های تولید، هزینه‌های نگهداری، تعمیرات و هزینه‌های تست و آزمایش می‌شود. در کشورهای در حال توسعه که بیشتر از همه به توان اقتصادی محدود دسترسی دارند، سرمایه‌گذاری در زمینه تولید موشک‌های بالستیک می‌تواند سبب کاهش سرمایه‌گذاری در بخش‌های دیگر اقتصادی شود و این می‌تواند به کاهش رشد اقتصادی و ایجاد مشکلات اقتصادی در آینده منجر شود. همچنین، تولید موشک‌های بالستیک در ایران ممکن است سبب تشدید رقابت در منطقه غرب آسیا و افزایش تنش‌های سیاسی و نظامی شود که این امر می‌تواند به کاهش روابط تجاری و همکاری‌های اقتصادی با کشورهای دیگر منجر شود.

موشک‌فروش، راهکاری برای انحراف افکار عمومی

برخی از اندیشکده‌های غربی، هدف از رونمایی موشک‌فروش را انحراف افکار عمومی جامعه ایران از مشکلات و معضلات داخلی می‌دانند. در این باره نشریه تحلیلی ۱۹۴۵ آمریکا طی

از سوی ایران، به دولت بایدن برای از سرگیری دوباره مذاکرات هسته‌ای، فشار آوردند. «این در حالی است که رونمایی از موشک خرمشهر ۴ زمانی انجام گرفت که رئیس ستاد ارتش اسرائیل طی بیانیه‌ای اعلام کرد که به دلیل فعالیت‌های هسته‌ای ایران، جنگ با این کشور، قریب الوقوع خواهد بود.

روزنامه گاردین نیز پس از رسانه‌ای شدن خبر موشک خرمشهر ۴ و رونمایی از موشک هایپرسونیک فوچ، در یادداشتی چنین می‌نویسد: «رونمایی از موشک هایپرسونیک فوچ در حالی انجام می‌شود که اسرائیل نسبت به توجه دوباره غرب به از سرگیری مذاکرات با ایران، به منظور احیای توافق هسته‌ای، ابراز نگرانی کرده است.»

موشک‌های هایپرسونیک، سرطانی برای اقتصاد ایران

برخی از اندیشکده‌ها مانند اندیشکده بروکینگز، به جای بررسی جنبه‌های نظامی موشک‌های پرسرعت سپاه پاسداران، بیشتر به جنبه‌های فنی و اقتصادی آن‌ها توجه دارند. این اندیشکده‌ها معتقدند که هزینه‌های بالای تولید و بهره‌برداری از موشک‌های پرسرعت، به همراه تکنولوژی‌های پیچیده آن‌ها، منجر به مشکلات اقتصادی و فنی برای کشورهایی با توان اقتصادی پایین خواهد شد.

همچنین، بعضی از این اندیشکده‌ها معتقدند که ایران با تمرکز بر توسعه موشک‌های پرسرعت و مافوق صوت، به جای سرمایه‌گذاری در

از موشک هایپرسونیک فتاح و دستاوردهای راهبردی آن را می توان در چندین مورد خلاصه کرد:

اول آن که ایران با دستیابی به فناوری ساخت موشک های مافوق صوت، از سطح بازدارندگی در منطقه غرب آسیا عبور کرده و به مرحله تهاجم رسیده است. جمهوری اسلامی ایران در ابتدا و با استفاده از ساخت و تولید انبوه موشک های کوتاه برد مقرون به صرفه، سبب ایجاد یک بازدارندگی اشباعی شد اما در ادامه و با توجه به پیچیده شدن روابط و رقابت ها در منطقه غرب آسیا، سیاست خود را برای حفظ امنیت ملی از بازدارندگی صرف، به تهاجمی شدن تغییر داده است تا از این راه بتواند با تهدید دشمنان خود همچون رژیم صهیونیستی، امنیت ملی خود را ایمن سازد.

دومین مورد، ساخت موشک فتاح، این فرضیه را که ایران توانایی ساخت موشک های قاره پیما را خواهد داشت، تأیید کرد. تا پیش از این، محققان غربی بر این باور بودند که هنگام بازگشت یک شاتل فضایی و برخورد آن با سطح فوقانی اتمسفر که با سرعتی بیش از ۲۵ ماخ صورت می گیرد، دما در لبه های جلویی به ۱۴۰۰ درجه سانتی گراد و در موشک های قاره پیما که لبه ها تیزتر است، به ۲۰۰۰ درجه سانتی گراد خواهد رسید که موشک های بالستیک ایران قابلیت مقاومت در برابر این دما را ندارند اما موشک های هایپرسونیک از جمله موشک

یادداشتی بیان می کند که نمایش اقتدار نظامی به عنوان یک رویداد عمومی، می تواند به دو شکل سبب انحراف افکار عمومی در جامعه نسبت به مشکلات داخلی یک کشور شود:

۱- تمرکز بر مسائل خارجی: نمایش اقتدار نظامی معمولاً به همراه نمایش توانمندی های نظامی و نمایش قدرت نظامی کشور در برابر دیگر کشورها برگزار می شود. این نمایش ممکن است سبب تمرکز بیشتر افکار عمومی بر روی مسائل خارجی و رقابت های نظامی شود و توجه از مسائل داخلی کشور، منحرف شود. این می تواند به کاهش توجه و اهمیت دادن به مشکلات داخلی، از جمله مشکلات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، منجر شود.

۲- تقویت مفهوم امنیت ملی: نمایش اقتدار نظامی ممکن است سبب تقویت مفهوم امنیت ملی در جامعه شود. این مفهوم معمولاً با تأکید بر تهدیدهای خارجی و نیاز به تقویت توانمندی های نظامی کشور برای مقابله با این تهدیدها، ترویج می یابد. ممکن است در برخی موارد سبب شود که مشکلات داخلی و مسائل اجتماعی و اقتصادی کشور به چشم مردم کم اهمیت تر به نظر بیاید و تمرکز بیشتری بر روی توانمندی های نظامی و امنیت ملی قرار گیرد.

موشک هایپرسونیک فتاح و آنچه که برای ایران رقم زد

در پایان می توان گفت که با بررسی تحلیل های ارائه شده توسط اندیشکده های غربی، بازتاب رونمایی

۱. در دنیای پرتلاطم امروز، نداشتن قدرت نظامی و بازدارندگی کافی به معنی از دست رفتن امنیت یک کشور است؛ به ویژه در مورد کشوری چون جمهوری اسلامی ایران که به شدت از سمت دشمنان خود مورد تهدید قرار گرفته است و سابقه تعرض به مرزهای خود، به ویژه در ۸ سال دفاع مقدس را دارد؛ بنابراین تا وقتی که بازدارندگی و امنیت آن هم در سطوح بالای آن وجود نداشته باشد، صحبت کردن از پیشرفت های اقتصادی، امری اشتباه است؛ جنگ اوکراین نمونه ای واقعی و جدی از باطل بودن تفکر عدم رفتن به سمت بازدارندگی کامل است.

۲. هم‌زمان با رونمایی از انواع قابلیت های موشکی و فضایی ج.ا.ایران طی دو سال اخیر و بر اساس آمارهای رسمی منتشر شده، شاهد این مسئله هستیم که رشد اقتصادی ایران بعد از حدود یک دهه که متوسط رشد صفر درصدی را داشته به حدود ۵٪ رسیده است؛ بنابراین این ادعا که توسعه برنامه های موشکی، فضایی و نظامی ایران سبب عقب افتادن رشد اقتصادی آن می شود، سخنی ناشی از سیاست-زدگی است؛ برعکس توسعه این برنامه ها در کنار حمایت های دولت ج.ا.ایران برنامه های نظامی و موشکی و همچنین هماهنگی میدان و دیپلماسی سبب شده است ج.ا.ایران با قدرت و آورده بیشتر بر سر میز مذاکرات مختلف حاضر شود و اساساً باید چنین گفت که تمایل سعودی های و کشورهای حاشیه خلیج فارس برای

هایپرسونیک فتاح، به دلیل بدنه مقاوم در برابر حرارت و سیستم الکترونیک خاص، چنین دمایی را می تواند تحمل کند.

سومین مورد، جبهه غرب به رهبری آمریکا و با کمک هم‌پیمانان خود در منطقه غرب آسیا، با ایجاد اغتشاشات، سعی داشتند تا از این راه، سه هدف مورد نظر خود را در سه سطح به نتیجه برسانند. یک، سطح حداکثری که براندازی نظام جمهوری اسلامی بود. دو، سطح میانی که تضعیف حکومت مرکزی بود و سه، سطح حداقلی که مشغول سازی حکومت به آشوب های داخلی و غافل شدن از حرکت روبه رشد خود در ابعاد مختلف سیاسی، نظامی، اقتصادی و بین‌المللی بود اما رونمایی از موشک فتاح نشان داد که جبهه غرب حتی در سطح حداقلی هم به هدف خود دست پیدا نکرده است. چهارمین مورد، ساخت تسلیحات متنوع نظامی، نیازمند زنجیره گسترده از نهادها و شبکه های علمی و صنعتی است که توانایی های لازم برای طراحی، استخراج و تهیه منابع مورد نیاز، ریخته گری مواد، آزمایش و تولید را برای ساخت تسلیحات در اختیار دارد. ساخت موشک هایپرسونیک فتاح نشان داد که صنعت تسلیحاتی ایران به این زنجیره گسترده دست پیدا کرده است.

ملاحظات مهم

پیرامون برخی نکات مطرح شده توسط رسانه ها و اندیشکده های غربی لازم است چند نکته مهم مورد توجه قرار گیرد:

۱۹fortyfive.com/۰۵/۲۰۲۳/iran-successfully-tests-new-missile-concerning-israel/
<https://www.voanews.com/a/iran-unveils-what-it-calls-hypersonic-missile-able-to-beat-air-defenses-/۷۱۲۵۰۶۲.html>
<https://www.wsj.com/articles/europe-presses-white-house-to-address-irans-growing-nuclear-program-۳۰ecd۴۱۵>
<https://apnews.com/article/iran-headscarf-hijab-protests-unrest۷-cfce۹۹b۸۸۴۱d۶df۵e۸ad۹۵ec۸۰۳۲b۲۸>
<https://farhikhtegandaily.com/news/۷۵۵۷۹/>
<https://kayhan.ir/fa/news/۲۶۶۶۱۱/>
<https://www.theguardian.com/world/۲۰۲۳/jun/۰۶/iran-claims-to-have-created-long-range-hypersonic-missile-fattah>

تفاهم و همکاری با ایران، به دلیل ناچار بودن آن‌ها برای پذیرش ایران قدرتمند بوده است و توسعه روابط همسایگی و مناسبات منطقه ای ایران، به پشتوانه همین اقتدار رقم خورده است؛ بنابراین باید گفت پیشرفت اقتصادی در گرو وجود سطح بالایی از امنیت و اقتدار داخلی و بین‌المللی است.

۳. توسعه ابعاد مختلف برنامه های موشکی، فضایی و... محدود به حوزه های نظامی نیست و بخش مهمی از سرریز این پیشرفت ها، وارد سایر عرصه های صنعتی می گردد. تجربه جهانی به ویژه از بعد جنگ جهانی، گویای این واقعیت است که استارت مهم ترین پیشرفت های صنعتی جهان در بخش نظامی کلید خورده است و به مرور، وارد سایر عرصه های صنعتی مورد نیاز عموم مردم شده است.

۴. در حال حاضر، جمهوری اسلامی ایران برخلاف انواع تهدیدات منطقه ای و فرامنطقه ای و با وجود وسعت بالای جغرافیایی، کمترین میزان بودجه نظامی سالیانه (حدود ۶ میلیارد دلار) را در میان کشورهای مهم و حتی متوسط منطقه دارا است و با وجود قرار گرفتن در بخش های پایین جدول هزینه کرد نظامی، از نظر قدرت و عملکرد، در ردیف کشورهای قدرتمند نظامی جهان و منطقه قرار دارد.

منابع:

<https://www.۱۹fortyfive.com/۰۶/۲۰۲۳/joe-bidens-next-problem-iran-says-it-made-a-hypersonic-missile/>